

Bertel Haarders båltale

Taler

Bertel Haarder
Formand for Kulturudvalget

Dato

23. juni 2019

Sted

Ved Fredens bro, København

Det er bålet, der om lidt fanger vore øjne, selv om aftenen er lys. Vi samles om bålet, som vore forfædre har gjort i årtusinder, siden isen forsvandt fra vore breddegrader.

De tændte bål for at varme sig.

De tændte bål for at holde de vilde dyr væk.

De tændte bål for at advare mod fjender.

Bålet varmer. Det fortærer. Det udsletter sig selv. Det ligner os mennesker. Der brænder en ild i os. Vi brænder hver især for noget, og vi brænder ud til sidst. Hvis vi ikke brænder for noget, så kan vi lige så godt lægge os til at dø. Det er ilden i os, der er vores bestemmelse og giver livet mening. Det er kærlighedens ild. Og hadets ild, desværre.

I pinsesalmerne skriver Grundtvig om Helligånden som "tunger af ild og dog prædiken mild" og om, at "Tungen gløder, hos hedninger såvel som jøder". Og i fædrelandssalmen skriver han om ilden som symbol på ånden – i dette tilfælde Helligånden, som er billedet på det åndelige, på det, der adskiller mennesker fra dødt ler.

Han bruger ilden som symbol på det, vi i dag kalder sammenhængskraften i et land, som han kaldte "Kærlighed til fædrelandet".

"Derfor hvad end verden siger og hvad verdensmagten vil,
Står og falder jordens riger dog med kærlighedens ild,
Hvor den blusser, bor livsgrøden,
Hvor den slukkes, hersker døden."

Både mennesker og lande står og falder med den ild. Ilden er de store følelser. Det er alt det, der ikke forandrer sig over tiden. Det er den, vi finder hos de store dramatikere, selv om deres værker er oldgamle. Shakespeare, Dostojevski, Ibsen, Kaj Munk. De vigtigste ting i tilværelsen forandrer sig ikke. Vi, der er samlet om bålet, har alle de væsentlige ting fælles med dem, der stod og sad om bålet i tidligere tider.

Bålet blev også brugt til at bekæmpe ondskaben. Derfor brændte man hekse på bålet – især på den tid, da Christian den Fjerde levede. I 1600-tallet. Han klagede over, at der blev brændt for få hekse. Han ville fordrive det onde. Alene i en enkelt lille by i Norge blev der brændt et stort antal hekse. Chr. IV mente, det måtte være heksenes skyld, når der var misvækst, kolde somre og isvintre. De var skyld i, at han tabte alle sine krige – og blev svigtet af sin elskede (Kirstine Munk).

"Hver by har sin heks, og hvert sogn sine trolde." Det har digteren Holger Drachmann ret i. Sådan er det fortsat. Men vi brænder dem ikke. For, som Suzanne Brøgger siger om sig selv:

"Tidligere brændte man heksene på bålet. Nu udgiver man deres bøger!"

Det kan man da kalde en tilståelse!

Men i stedet for bål har vi så fået medier. I mediernes flammehav fortæres både skyldige og uskyldige, hekse og godtfolk, der ikke passer på. I visse medier, og især i de sociale medier, kan løgne trives og spredes, fordi de ikke bliver imødegået. Det viser værdien af medier, der lever op til sandhedskrav. Det viser værdien af direkte personkontakt og autentiske oplevelser. Og det forklarer, hvorfor danskerne i stærkt stigende tal strømmer til festivaler, folkemøder, biblioteker, museer osv. De vil have autentiske oplevelser, møde det virkelige frem for mediernes tyggemad.

Ved I for resten, hvad forskellen er på Vorherre og en journalist? – Vorherre tror ikke, at han ikke er journalist! – Forstod I den!

Nu sidder så Mette Frederiksen og forhandler og forhandler. Hun kommer til at sande, som USA's præsident Bill Clinton engang sagde:

"At være politisk leder er som at bestyre en kirkegård. Man har mange under sig, men ingen hører efter!"

Men lad os her ved bålet glæde os over vores herlige land og den herlige, uforudsigelige sommer. "Snart kolde farver i sky og vand – snart nøgne piger ved hver en strand." "Og stundom ud af din fulde glød / sprang lyn fra skyen i jordens skød". "Byger, som går og kommer. Det er den danske sommer."

Jeg stod engang ved et sankthansbål ved Øresund og snakkede med en svensker. Da vi havde sunget "Danmark nu blunder den lyse nat", som er blevet kåret til Danmarks bedste sang, udbrød han pludselig til min overraskelse: "Den er jo nationalistisk!" Og sandt nok, den nævner Danmark i hvert andet vers. Men hvad er der galt i det? Må man heller ikke elske sine forældre, søskende og kærester?

Hvad har han mon tænkt sidste lørdag, da Dannebrog fyldte 800 år, og landet flød over med rød-hvide flag og uendelige kærlighedserklæringer? – Vi kan jo ikke gøre for, at det danske flag er det smukkeste i verden! Det er jo så gammelt, at vi fik lov at vælge først, før de øvrige mere spraglede nordiske korsflag. Kærligheden til flaget og fædrelandet er jo ikke vendt mod nogle andre. Det er et korsflag. Korset står for tilgivelse og åbenhed over for andre. Vi har lov at være glade for vores land, når blot det ikke går ud over andre.

Vi skal huske dem, der ofrede sig, for at vi kan være frie, og dem, der sled og slæbte, for at vi kunne komme så vidt, som vi er.

Vi overlevede nederlagene til Sverige i 1600-tallet, til England i Napoleonskrigene, hvor vi mistede Norge, og til Preussen i 1864. Vi overlevede den kolde krig med Sovjet. Vi så Berlinmuren falde. Polen rev sig fri, og de baltiske lande genopstod. Vi vil også overleve, at England nu vender os og Europa ryggen. Og vi vil overleve, at USA måske engang ikke mere er garanten for vores sikkerhed.

Men Putins aggression i Ukraine får det til at løbe koldt ned ad ryggen. Nu må vi gentænke hele forsvarspolitikken, ikke mindst med tanke på Arktis, der ikke må være et tomrum, der frister Putin. Her er det oplagt med et nordisk samarbejde, som vi burde udvikle langt stærkere. Sammen er vi store. Vi har

verdens største handelsflåde tilsammen, og vores samlede nationalprodukt kan måle sig med Ruslands. Lad os lægge småstatsmentaliteten bag os.

Efter Sovjetunionens og Berlinmurens fald har vi meldt os ind i verden. Danske fly opererer uden for landets grænser. Med massiv opbakning i befolkningen. Vi er aktivistiske, med alt hvad det indebærer. For når man melder sig ind i verden, kan man også komme til skade.

Jeg forstår godt, nogen spørger: Skulle vi ikke bare lade hele Mellemøsten sejle i egen sø? – De, der kritiserede indsatsen i Irak, de har jo så fået deres vilje, når det gælder Syrien, hvor vi har forholdt os passive. Og det gik jo endnu værre! Da vi greb ind, gik det galt. Og da vi ikke greb ind, gik det også galt!

Mon ikke regeringsforhandlingerne også handler om forsvaret – det amerikanske krav om, at vi skal bruge to procent på forsvaret. Jeg husker en tidligere forhandling med De Radikale, hvor den radikale ordfører slog i bordet: "I får ikke nye raketter, før I har brugt de gamle!"

Vi ved ikke, hvad det næste bliver. Om endnu en terroraktion vil lykkes. Om det går galt et eller andet sted. Det vigtigste er, at vi ikke dør af skræk og tryghedsnarkomani. Vi kan ikke eliminere enhver risiko. "Det, vi især skal frygte, er frygten selv", sagde den amerikanske præsident Roosevelt. Det tænker jeg dagligt på, når Rigsdagsgården på Christiansborg lukker for trafik, og når man skal tage sin livrem af i lufthavnens sikkerhedskontrol. Er det ikke lige netop den frygt, terrorister gerne vil skabe?

Vi må for alt i verden ikke gå i panik over klimaudfordringen. "I want you to panic", siger 16-årige Greta Thunberg. Men det er et dårligt råd. Lad os i stedet tage udfordringen som en kærkommen anledning til at forske og udvikle os til nye energikilder og nye måder at lagre og spare energi. Danmark har de allerbedste forudsætninger for at gå foran og tilmed tjene penge på det.

Lad os ikke blive tryghedsnarkomaner. Vore muligheder er fantastiske, fordi vi har en tillidskultur med utallige ildsjæle i foreningsdanmark, frivilligdanmark og højskoledanmark.

Ildsjælene, det er dem, vi skal tænke på, når bålet nu tændes og blusser op og til sidst brænder ned.

Og til alle ildsjælene vil jeg sige, som min gamle forstander på Askov Højskole, når han gik hjem og havde fået lidt inden for vesten: "Herren velsigne og forbavse jer!"

Kilde

Manuskript tilsendt fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Båltale, EU, Venstre

Relateret

Pia Fris Laneths båltale
23. juni 2019

Morten Thomsen Højsgaards båltale
23. juni 2019

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/bertel-haarders-baaltale-2019>